Ecclesiæ jure proprietatis possunt adinvicem permutari, & possessiones earum etiam permutari possunt, & pro minus valentibus pretium suppleri.

[m] *Cap.* 11. *eod. tit. in* 11. *Compil.*

AD quæstiones [m] solvendas: *Et infrà.* Intelleximus ex literis tuis quòd duæ Conventuales Ecclesiæ sunt in tua Diœcesi constitutæ, quarum utraque Parochialem habet Ecclesiam, cum possessionibus magis alteri, quàm sibi vicinam. Illis autem desiderantibus permutare eas, cùm illarum altera respectu meliorum proventuum plùs abundet, & ideò sibi postulet adjici certam summam pecuniæ numeratæ, ut sic ad æqualitatem permutationis [n] valeant pervenire, utrum posset id licitè fieri, extitit dubitatum: [*Et infrà α.*] Respondemus, quòd cùm de dictis [o] Parochialibus Ecclesiis per se queat [4] commutatio celebrari, & in permutatione possessionum per se non sit inhibitum, si altera ratione possessionum alteri præponderet, pecuniam posse refundi de ipsarum possessionibus ad invicem, prout visum fuerit expedire: refusa certæ pecuniæ quantitate poterit contractus permutationis iniri, sic tamen [p], quòd illi contractus nequaquam sibi invicem misceantur.

[n] permutationes.

[o] prædictis.

[p] *al.* Item: sic tamen quòd contractus nequaquam sibi adinvicem misceantur.

[α *Quam ob causam Sed. Apost. consuluisti. Licèt itaque tuæ discretionis industriam ignorare minimè putemus quid super eodem articulo sit agendum, nihilominus tuæ prudentiæ.*]

¶ PITH. [4] *Per se queat.*] *Per se nequeat.*

VII. INNOCENTIUS III. Senon. Archiepiscopo. [c. an. 1205. *Romæ in Gallia.*]

Beneficia sua perdunt, qui ea propriè permutant auctoritate.

[q] *Cap. un. eod. tit. in* 1. *Compil.*

CUm olim [q] Magister S. & B. Archidiaconatum & Præposituram adinvicem commutassent: [*Et infrà α.*] Licèt prædictus Magister ab initio sponte fuerit de permutatione confessus, idem tamen B. eam inficiabatur omnino, proponens, quòd ipse præposituram sine condicione qualibet resignavit, & post resignationem prædicti Magistri Archidiaconatum fuerat assecutus: [*Et infrà β.*] Cùm ergo nobis constaret quòd ipse suum præstiterit [r] permutationi consensum, prædictus autem Magister suum publicè fateretur errorem: & hunc præpositurâ, & illum Archidiaconatu curavimus spoliare, super hoc definitivam contra eos sententiam proferentes.

[r] *al.* præstiterit permutationi assensum.

[α *Magistri ejusdem obtentu causam super hoc bo. me. Nasconen.* [s] *Episcopo duximus delegandam. Cumque idem B. ad præsentiam nostram postmodum accessisset, ut in negotio sine suspicione procederet, obtentu ipsius dil. fil. Abbatem Cluniacen. eidem Episcopo duximus adjungendum, verum cum propter Abbatis absentiam non fuisset à delegatis pariter ipsis in causa processum, utraque partium se nostro conspectui præsentavit, & audientiam obtinuit coram nobis, &c.*]

[β *Licèt Magister ipse proponeret ex adverso ipsum secum diutius de permutatione tractasse, & compleviisse eadem in manib. ven. f. n. Educen. Episcopi quod tractaverant posuisse. Verùm sæpedictus B. delegatis nostris non deferens, imò veritùs delegantis sigilla violavit, & illorum scripta quæ nobis fuerant præsentanda, non erubuit aperire. Ceterum in nostra præsentia constitutus, adversario suo præsente, in excusationem suam propriam, proposuit coram nobis quod Judices perperam processissent contra ipsum, cum acta in scriptis minùs fideliter redegissent. Unde timens ne literas portaret Uriæ, scripta illorum aperuit, & quod suspicatus fuerat adinvenit. Sanè si quid expediret melius notavisset vel non recepisset scripta suspecta, vel nobis fideliter retulisset & præsentasset, & ostendisset causam suspicionis propositæ coram nobis. Præterea cùm non quereretur de Judice quem ei ex proprio motu concessimus, sed de illo potiùs quem ipse duxerat eligendum, & Judices suas nobis literas per eum destinassent de ipso pariter conquerentes, verbis ipsius fidem non duximus adhibendam, sed ut in eo saltem puniretur in quo peccavit contra acta Judicum quæ temerè violarat, ipsum sicut non debuimus sic noluimus exaudirè, ne videretur ei dolus suus patrocinium attulisse.*]

[s] *Nasconen. Episcopo.*] *Matiscon. Episcopo.*

¶ PITH.

VIII. IDEM Archiepiscopo & Præposito sancti Andreæ Colon. [t] [6] [an. 1206. *Romæ in Germaniam.*]

[t] *al.* Colonien.

Si permutatio beneficiorum completa est ex una parte, & per alteram stat, quo minùs impleatur, restituitur pars ad suum beneficium, & secundùm hoc continet jus.

[t] *Cap.* 2. *De Præb. in* III. *Compil.* Vide Covarr. *lib.* 1. *var. resol. c.* 5.

CUm [t] universorum: [*Et infrà α.*] Intelleximus G. Canonico referente, quòd cùm ipse & L. Clericus de permutatione præbendarum suarum inter se tractare cœpissent, quam utilitati utriusque imminere credebant, tandem idem L. præbendâ ejusdem G. cuidam consanguineo suo assignatâ, Præbendam suam ei sicut promiserat, noluit resignare: *Et infrà.* Cùm igitur deceptis & non decipientibus jura subveniant: licèt ipsi per se de jure non possent Ecclesiastica beneficia permutare: ut tamen simplicitati venia tribuatur [u]: mandamus, quatenus, si constiterit prætaxatum G. taliter fuisse deceptum, amoto à præbenda sua consanguineo ipsius L. vel quolibet alio illicito detentore, eam restitui faciatis eidem.

[u] Vide *l.* 1. *ff. de dona. & l.* ult. *or. ff. de suspect. tut.*

[α *Fidelium ab ipso domino Jesu Christo pastoralis sit nobis cura commissa, solicitudini nostræ incumbit vel dignoscitur expedire, ut sic debeamus quoslibet in suis rationibus confovere, quòd aliquorum jura in conspectu Ecclesiæ dispendium non sustineant, sed firma & illibata debeant permanere.*]

¶ PITH. [6] *Archiepiscopo & Præposito sancti Andreæ Colon.*] *Archidiacono & Scholastico Sancti Petri Colonienses.*

IX. GREGORIUS IX. Beton. & Fungin. Abbatibus [x] [7]. [c. an. 1235. *Romæ.*]

[x] De Boten. & Singien. Abbat. *al.* Beton. & Simugien. *al.* de Beconen. & Simugien Abb. *al.* de Becan. & Simigien. [y] Alben. *al.* Albanen. [z] G. [a] Salium *legitur in* 10. *Cod. manuscr. in uno* solidorum, *in alio* solinarum.

Spirituale cum temporali permutari non potest.

EXhibita nobis Abbatis & Conventûs sancti Martini de Pannonia petitio, continebat quòd cùm super causa, quæ inter ipsos ex una parte, & Præpositum [y] Abbatem ex altera, super quibusdam decimationibus vertebatur, ad C. [z] Capellanum nostrum, tunc in Hungaria commorantem, nostras literas impetrassent: ipse ac Magister M. in quos utrinque tanquam in arbitros extitit compromissum, arbitrati fuerunt, quòd si dictus Præpositus obtineret decem millia solidorum [a] regalium à Rege Hungariæ concedi Monasterio memorato, ipsi ab earundem decimationum petitione cessarent: *Et infrà.* Quocirca mandamus, quatenus si vobis constiterit de præmissis, cùm permutatio de spiritualibus ad temporalia improbetur, prædictum arbitrium, & quicquid secutum est eo vel ob id, irritum decernatis.

¶ PITH. [7] *Beton. & Fungin. Abbatibus.*] Fortè *Batonensi & Simigiensi Abbatibus.*] Bonfin. 23. vel *de Becon & Simigiensi Abbatibus.* vel *de Beton & Simigiensi Abbatibus.* vel *Abbati S. Egidii de Sinigio* Ordin. S. Bened. Diœcesi. Vesprен. in Hungar.

DE FEUDIS.

TITULUS XX.

I. INNOCENTIUS III. [b] Marien. Episcopo. [c. an. 1212. *Romæ.*]

[b] Maurien.

Si Dominus à vasallo recipit feudum in pignus, abstinendo ab ejus servitio, non tenetur computare fructus in sortem, hoc dicit secundùm intellectum communem. Et est casus singularis, qui alibi non legitur.

INSINUATIONE [c] præsentium declaramus, quòd gageria, quam de feudo Ecclesiæ tuæ [1] ab M. dignoscer is [d] recepisse, à te potest liberè detineri, fructibus non computatis in sortem [2]. Ita videlicet, ut quamdiu fructus illos ceperis in sortem minimè computandos, idem M. à servitio, in quo tibi & Eccl. tuæ pro feudo ipso tenetur, interim sit immunis.

[c] *Cap.* 1. *eod. tit. in* III. *Compil.* Vide Covar. *l.* 3. *var. resol. c.* 1. & de materia tituli plenè Jul. Clarus *tract. de feud.*

[d] accepisse.

¶ PITH. [1] *Ecclesiæ tuæ.*] Apud Argentinam.

[2] *Fructibus non computatis in sortem*] *cap.* 8. *inf. de usur.*

II. IDEM Mediolanen. Archiepiscopo [2]. [c. an. 1212. *Romæ in Insubriam.*]

Ponit tres casus, in quibus *non obstante juramento de non infeudando, potest Episcopus antiquum feudum ad Ecclesiam reversum novo vasallo concedere.* Hoc dicit. Et est casus notabilis interpretans juramentum de non alienando.

EX parte [e] tua nostro est Apostolatui relatum, quòd sæpiùs dubitasti utrùm cùm contingit vasallum tuum decedere, & ad te feudum ipsius redire, feudum ejus aliis liceat tibi dare, quamvis juramento teneatis astrictus, non infeudare de novo, Romano Pontifice inconsulto? Ad hæc si Vasallum tuum feudum alienare contingat, an ipsius filium vel consanguineum ejusdem feudi consortem de ipso valeas investire? Alia quoque dubitatio continebat, ut cùm feudum alienatum repereris, quod per te facilè recuperare non potes: utrùm possis alicui Laico in feudum illud concedere, qui & illud recuperet, & in feudum per Ecclesiam recognoscat? [*Et infrà α.*] In primo, ergo, casu feudum decedentis liberè, si videris expedire, concedas. Atque in secundo filium, vel consanguineum alienantis investies. In tertio feudum alienatum poteris ei licenter concedere, per quem ipsa [g] Ecclesia valeat rehabere.

[e] *Cap.* 2. *eod. tit. in* III. *Compil.* Vide Jul. Clar. *de feud.*

[f] licitè.

[g] ipsum.

[α *Nos igitur super his de mente tua scrupulum volentes dubitationis auferre, per a. s. tibi mandamus, quatenus si quando præfati casus emerserint.*]

¶ PITH. [2] *Mediolanensi Archiepiscopo.*] V. C. addit *S. Rom. Eccles. Cardin.*

DE PIGNORIBUS ET ALIIS CAUTIONIBUS.

TITULUS XXI.

I. EX CONCILIO Remen. [h] [in Gallia.]

[h] Non invenio in Concil. Remens. ei tamen tribuunt Burchard. *l.* 3. *Dec. c.* 104. Ivo, *par.* 2. *c.* 139. & *c.* 1. *eod. tit. in* 1. *Compil.*

Res Ecclesiæ pignorari non debent, nisi ex necessitate & rationabili causa.

[i] id est obligare, est enim modus vulgaris loquendi Gebeven. ut hic ait Hostiensis.

NULLUS Presbyter [1] præfumat calicem, vel patinam, vel vestimentum Sacerdotale, aut librum Ecclesiasticum tabernario, vel negotiatori, aut cuilibet Laico, vel fœminæ in [i] vadium dare, nisi justissima necessitate urgente. Sicut & Zepherinus Papa & Martyr S. Hilarium in suis Decretalibus docuit.

¶ PITH. [1] *Nullus Presbyter, &c.*] *L. Sancimus. C. de Sacrosanct. Eccles.* D. Ambros. *lib.* 2. *Offic.*

II. GREGORIUS III. Exonen. Episcopo [2]. [c. an. 736. *Romæ in Angliam.*]

Liber homo non potest pignorari.

[k] *Cap.* 2. *eod. tit. in* 1. *Compil.*

LAtor præsentium: *Et infrà.* Lex habet [3] [k], ut homo liber pro debito non teneatur, etsi res detulerint, quæ possint pro debito addici.

¶ PITH. [2] *Gregorius III. Exonen. Episcopo.*] *Gregorius I. lib.* 3. *Regist. Epist.* 43. *Fantino defensori.*

[3] *Lex habet.*] *L. ob æs alienum. C. de obligat. & act.*

III. ALEXANDER III. Episcopo Exonien. [c. an. 1180. *Romæ in Angliam.*]

Si rector Ecclesiæ pro facto proprio rem Ecclesiæ obligavit, cogitur ejus hæres rem redimere, & Ecclesiæ restituere.

[l] *C.* 3. *eod. tit. in* 1. *Compil.* & post Conc. Later. sub Alexand. III. *p.* 29. *c.* 1. in Offen. *al.* Offic.

EX præsentium [l] latoris insinuatione accepimus, quòd Sacerdos Ecclesiæ de Offitona [m] calicem argenteum & medietatem unius breviarii ejusdem Ecclesiæ pro sua necessitate pignori obligavit, & ea, morte præventus minimè recollegit [4].

Unde quoniam indignum est, ut eidem Ecclesiæ res suæ, præsertim quæ sacris ministeriis deputatæ sunt, taliter debeant deperire: mandamus, quatenus si verum est, quod asseritur, filium ejus qui ex successione ipsius patrimonii jus dicitur obtinere, moneas & compellas ut ea recolligat, & restituat Ecclesiæ memoratæ.

¶ PITH. [4] *Minimè recollegit.*] Quod in Anglia licuisse testantur Neubrigens. *in Richardo.* & Matth. Paris.

IV. INNOCENTIUS III. G. [5] Subdiacono nostro, & P. Canonico Pisano [n] [6]. [c. an. 1212. *Romæ in Tusciam.*]

[m] Canonicis Pisanis.

Si usurarius emit rem eo pacto, quòd post tempus restituat eam venditori, recipiendo aliquid ultra sortem, fructibus tamen in ea computatis: judicatur contractus feneratitius.

[o] *Cap.* 2. *eod. tit. in* 3. *Compil.* Vide Covarr. *l.* 3. *var. resol. cap.* 9.

ILlo vos [o] credimus scientiæ dono vigere: [*Et infrà α.*] Sanè intimastis nobis, quòd causam, quæ vertitur inter H. & B. filios G. de [p] Cosa ex una parte, & G. filiam [q] T. & hæredes ipsius ex altera, super quibusdam [r] terris præfatis personis pro [s] vigintitribus libris pignori obligatis, vobis duximus committendam: [*Et infrà β.*] Ex parte prædictæ G. & hæredum ejus fuit propositum terras, quas iidem H. & B. repetebant, ab eis non esse pignori obligatas, sed purè venditas: sicut in instrumento confecto exinde continebatur [t]. Præfatus verò H. pro se ac fratre suo firmiter asserebat terras non esse purè venditas, sed pignori obligatas: cùm venditioni prædictæ talis fuerit adjecta conditio, ut si à tempore contractûs usque ad duos proximos annos præfato T. emptio displiceret, G. pater H. abinde usque ad annum viginti sex libras, perceptis fructibus computatis in ipsis, dare deberet. Verùm, quia ambigitis utrùm pura sit & absoluta venditio, an præfatus contractus pignus debeat judicari.

[p] Tiberii.

[q] vineis.

[r] *al.* xciii.

[s] Vid. *l. quòd si nolit. in fi. De æd. ed.*

[t] Vid. *l. quòd si nolit. in fi. De æd. ed.*

Respondemus, quòd qualiscumque fuerit intentio contrahentium, & ex forma contractûs [7] venditio non appareat conditionalis, sed pura: quamvis per conditionem possit resolvi, ex duobus tamen, quæ in pacto fuerunt expressa, videlicet quòd fructus percepti deberent in solvenda pecunia numerari, & quòd ultra summam receptam lx. solid. [u] deberent persolvi, contra ipsum emptorem præsumitur vehementer, præsertim cùm usuras consueverit exercere.

[u] quadraginta.

[α *Quòd super eo de quo nos consulere voluistis, quid juris sit liquidò cognoscatis, quia tamen nostra postulastis edoceri responsione, ne sub ipsius expectatione responsionis decisio negotii prorogetur, præsentib. vobis literis duximus respondendum.*

[β *Dantes vobis per literas nostras in mandatis, ut ipsam G. & hæredes ipsius ad restituendas vineas, & quicquid ultra sortem perceperant ex eisdem, restituerent conqueventibus, per pœnam in Lat. Concil. contra usurarios promulgatam cogere curaretis. Vos ut juxta mandatum nostrum procederetis in negotio memorato partes citare curastis. Cumque in præsentia vestra essent constitutæ.*]

¶ PITH. [5] *G.*] *Gallando.*

[6] *& P. Canonico Pisano.*] *& B. Vitali Canonicis Pisanis.*

[7] *Ex forma contractûs, &c.*] *Cap.* 5. *de empt. & vendit.*

V. IDEM Episcopo Aquinati. [c. an. 1212. *Romæ in Latium.*]

Mulier agit pro dote contra quemlibet detinentem bona mariti.

[x] *Cap.* 2. *eod. tit. in* III. *Compil.*

EX literis [x], F. T. accepimus, quòd causam, quæ vertitur inter R. & A. mulierem, tibi duximus committendam: [*Et infrà α.*] Si quidem probatum est, quòd pro facinore à marito prædictæ mulieris commisso, eo fugam petente, tam frater [y] mariti, præfatus videlicet R. quàm ipsa mulier, licèt minùs [z] justè, à regio justitiario capti fuerint, & de ipsius mandato bonorum omnium delinquentis facta distractio, & soluta pecunia mercatori, qui à marito mulieris vulneratus fuerat, & rebus propriis spoliatus, sed quædam possessiones illius penes eundem R. remanserant [a]: quas idem de mandato curiæ retinuit, solutâ pro eis pecuniâ prædicto mercatori, quia emptor alius propter possessionum [b] minutias non extabat: pars verò mulieris æstimationem dotis instantiùs petebat sibi restitui, vel in possessiones, quæ mariti fuerant [c] ex officio delegationis induci: [*Et infrà α.*] Mandamus, quatenus si tibi constiterit ex his, quæ in præsentia tua fuere proposita & probata, quòd mulier dicit, viro dedisse in dotem, & prædictum R. de bonis fratris aliqua possidere: cum mulieribus favor multùm in recuperandis dotibus debeatur, & cautum sit in jure [8], quòd propter maleficium viri mulier remanere non debeat indotata, cùm etiam bona viri mulieri sint pro dote tacitè obligata, & [d] cum suo onere transierint ad quemlibet possidentem: R. prædictum eidem mulieri ad restitutionem dotis eatenus condemnes, quatenus de bonis fratris sui præfati noscitur possidere.

[y] mariti præfati, &c.

[z] Vide *l.* 1. *C. ne uxor pro marito, & l. fcire. C. quib. mod. pign. tac. cont.*

[a] remanserit.

[b] *In multis vetustis*, inimicitias, *quam vocem sensus non admittit.*

[c] fuerunt.

[d] *Dictio & deest.*

[α *Cùm ferè per biennium studuisses, ut eadem causa cum concordia finiretur partib. non acquiescentib. accitis viris prudentib. prædictæ causæ meritis diligenter examinatis. Idem negotium de prudentium virorum consilio ad nostram duxisti præsentiam remittendum, ea maximè ratione quà videtur hoc ad regium judicium specialiter pertinere.*]

[β *Pars autem viri econtrario respondebat, se non debere super his aliquomodo respondere, quia nihil auctoritate vel voluntate sua distractum fuerat de bonis mariti ipsius mulieris, sed fiscus ea capi fecerat, & mandaverat distrahenda. Sanè cum pars mulieris diceret de possessionibus viri sui aliqua remansisse, quæ distracta non fuerant, & ex eis sibi satisfieri postularet, ab ea studiosius inquisiti quanta fuisset pecunia quæ soluta fuerat mercatori: & ex confessione tibi constiterit, utrumque quidem [9] de immobilib. usque ad xxiv. uncias auri alienatum extiterat, sed prædictus R. se xxiii. vel xxiv. uncias additisse, & xl. duarum unciarum auri numerum complevisse mercatori. Allegabat quoque præ. R. quòd cùm quinque filii essent unius patris, & omnes in paternis bonis succederent, facta æstimatione totius hæreditatis, non proveniebat ad maritum mulieris de hæreditate paterna, quod ultra xxiv. auri uncias valeret. Quia verò ad nos eadem causa remissa, non fuit sufficienter instructa, nec nobis constitit utrùm [e] libras Turonorum quas petebat, mulier dedisset in dotem, aut idem R. aliquid possidebat de bonis pertinentib. ad fratrem suum virum mulieris prædictæ, nec potuissemus examinationi causæ insistere, tum quia in præsentia tua renunciatum fuit allegationib. & probationib. sicut dicis, tum quia idonei & sufficientes non venerunt ad no. præ. responsales, eandem causam tuo duximus examini remittendam per ap. se.*]

[e] *quæ*, fuam, *deest in antiq.*

¶ PITH. [8] *Cautum sit jure.*] *L. penult. C. de bon. proscript. & l. quisquis. §. uxorem. C. ad leg. Jul. Majest.* [9] *Quidem.*] *Quod.*

VI. IDEM R. de Monte-Fortino. [c. an. 1212. *Romæ in Latium.*]

Si creditor vel is, qui ab eo causam habet, tot fructus percepit ex pignore quòd satisfactum est sorti, debet pignus restituisse debitori.

[e] *Cap.* 3. *eod. tit. in* III. *Compil.*

CUm [e] contra G. civem Anagninum [f] super quibusdam possessionibus, quas quondam pater tuus L. de Saul [g] pro certa quantitate pecuniæ obligaverat, & ipsius creditoris hæredes prædicto G. pignoraverant, movisses in nostra præsentia quæstionem, legitimè probavisti, quòd ex earum proventibus tantum fuerat tam ab eodem G. quàm ab aliis, qui eas tenuerant, à tempore, quo fuerant obligatæ perceptum [h], quòd fructus sorti poterant adæquari: Nos igitur attendentes, quòd in talibus perceptio fructuum in solutione sortis accedat, cùm secundùm Canonicas sanctiones fructus restitui, & in sortem debeant computari, consideratis etiam, quòd possessiones ipsæ jam extenuassent penitùs totum onus, & debitum annullassent, ipsas tibi restituendas esse decrevimus, & te per nuncium nostrum in possessionem induci fecimus corporalem.

[f] *al.* Anaguin. *al.* Anagnin. [g] Salu.

[h] *al.* in quo fructus.

VII. IDEM [10]. [c. an. 1212. *Romæ in Insubriam.*]

Si is, qui sub pacto legis commissoriæ pignoravit rem suam, & juravit non contravenire, juste impeditus intra diem statutum non redemit, post diem redimere poterit.

[i] *Cap. un. eod. tit. in* IV. *Compil.*

SIgnificante R. cive Pisano [i] nobis innotuit, quòd cùm domum [k] suam G. Pisano civi pro 250. libris pignori

[k] *quæ*, suam, *deest in antiq.*